

ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 135 ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ Երեքշաբթի 13 Օգոստոսի

1885

Երեքշաբթի 13 Օգոստոսի ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ № 135

Տարեկան 10 ռուբլի. վեց ամիսը՝ 8 ռուբլի. երեք ամիսը՝ 5 ռուբլի. 3 ամիսը՝ 3 ռուբլի. 1 ամիսը՝ 1 ռուբլի. Երեքշաբթի 13 Օգոստոսի 1885

Խմբագրության հասցեն Тифлис. Редакция „Нор-Дар“
Կամ Tiflis. Rédaction „Nor-Dar“

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի առիթներից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը. Յայտարարությունները ընդունվում են ամեն լուսնոսկրով. Յայտարարությունները բաժին 2 կ., բնկանքները համար կրկնապատկվում են

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

«Նոր-Դար»-ին բաժանորդ են գրվում օգոստոսի 1-ից մինչև դեկտեմբերի 31-ը և վճարում են — 5 ռ. 25 կ. Հասցեների փոփոխությունները համար վճարում են եօթը հատ եօթը կոպեկանոց մարկա: Թերթը ամսարանոցում ստացող բաժանորդները վճարում են 80 կոպ.

Յայտարարությունները ընդունվում են մի մի այն խմբագրատանը, քաղաքի կենդրոնում, պոստատան ետև-ը. Տրոյիցիկի փողոցում Մամբրա եկեղեցու հանդէպ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քրոնիկոն. — Լուսինը Մոլոխի խո-
րանից և Մար-Արամ Կատինա Մի
հայացք աշտանի ջանգից հետո
գիւղացուց տնտեսական գործիչան
վերայ:
Թղթակցութիւնն էր. — Դուրսի
Քաղաքապետ. — Երեւոյտու և
Ազգային Թերթի:
Հեռագրի ընդունում. — Երեւոյտու
Յայտարարությունները և Մամբրա
Բանաստեղծական. — Երեւոյտու
Երեւոյտու

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ՆՈՒՆԻՍ. — Օգոստոսի 1-ին Նուրից
մի քանի հայ երիտասարդներ և
Թերթի մէջ Գիւ (Գիւ) գիւղում կու-
ն քաղաքում. Պատճառը լինում որո-
շակի յայտնի է, բայց, ինչպէս նկա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

I.

Այս անգամ, յարգելի ընթերցող, կը
կանխադասեմ քաղաքի մի անցք,
որ տեղի է ունեցած Սպանիայում
1804—1808 թուականում.

Մեր կարծիքով՝ արժէ, որ դուք նը-
ր համար նուրբէրք ձեր մի քանի
պատմութիւնները:

Անգլալուսինի քաղաքից կէս մը-
րանայի հիւսիսարեւմտեան զանգում
մի գիւղացի ջրաղաց. Այս ջրաղա-
ցը շրջապատուած էր ամեն տեսակ
խաղողի որթերով, պաղարիք ծառերով
և մի լայնատարած բանջարանոցով,
որոնց ոռոգում էր մի վախճան և կարկա-
շահոս գետակ:

Բազմաթիւ հանգամանքներ միայն
ին այս հիւսիսարեւմտեան զանգում
լու հանգամանքներն ապաստարան և
անթիւքի գրաստանը լինելու քաղա-
քի այն անձանց համար, որոնք յայտ-
նի էին իրենց հասարակական գերբով
և գործունէութեամբ:

Առաջին պատճառն այն էր, որ այս
ջրաղացը հիւսի էր ընկած և բոլոր-
ին կարուած միմ Զանապաղից:

Ներքո՞ք ջրաղացի առաջ գտնվում
էր մի փոքրիկ հրապարակ, սալաշա-
տակ, որը կամարաձև ծածկուած էր
խաղողի որթերից կազմուած մի բնա-
կան ամպշուրով. այնպէս որ, ամա-
ռուայ տօթ օրերը քաղաքի նշանատու
մարդիկ գալիս էին այստեղ՝ արեգակի
կիզղ ճառագայթներից ապաստա-
նուելու և իրենց աղաւ ժամանակը
փոքր ինչ տեղի ուրախ անցկացնելու
համար:

տաղի էք, որ մեր Թերթերին սպա-
նուէք: Մենք ի հարկէ պատասխանե-
ցինք. որ եթէ մի քանի հայեր կուռե-
ն Թերթերի հետ, զբանում քոյոր
հայերը մեղադրու չեն. «Մեզ համար
միևնոյն է» պատասխանեց Թերթը.
«միևնոյն չէր հայերից մի քանիսն
չը սպանէք, չենք հանգստանալ»:
Այս խօսքերը, ի հարկէ, պարունակում
են իրենց մէջ մի ճշմարտութիւն,
Թերթերը երենց քաղաքական պարտա-
կանութիւնն են համարում առնել ի-
րենց ազգականների արեան վրէժը...
Որեմն, մնաւ բարեա իս և նշուէ
առաքելի վանք. — Առ ժամանակ
այն սիրտ կապը, որով միացած էին Գի-
ւիցից հայերի հետ, այսօր եղվում է.
չնորհւել մի քանի հայ-հերոս երիտա-
սարդների:

ՇՈՒՆՈՒՄ. — Երեւոյտու քաղաքի, Նուրից
պատած է Թերթով, իւրաքանչիւր օր
տեղում է մանր անձրև. Գիւղացու յո-
սեղը հատեցու վերայ են. արտերը
հնձել վերջացրել են, կղանալը արգե-
լում է կարկուտ: Մի անգամ էլ այս-
պիսի ամառ ժամանակ եղանակի վա-
տութիւնից ղեկած խորձերը կանաչե-
ցին: Այժմ նոյնից երկուք են կրում:

Ինչպէս լինէ «НОВ. ВРЕМЯ», ժողո-
ւրդական լուսատուութեան միջնադու-
թեան կը ներկայացնուի մի նախագիծ,
որ վերաբերվում է մասնագիտական ինս-
տիտուտ հիմնելու յատուկ նոր լուսնո-

վացրի էր կորեփորների (օտարկա-
նական դատարը), օրհնագիտները, ա-
րեղաները և առ հասարակ ուրե է իշ-
խանութիւն կամ ազդեցութիւն ունե-
ցող անձնքները քարհամարոյ տը-
մադրութեամբ:

Ձերդ ողորմութեան, չէ՞ք շնոր-
հել ինձ արեւոք ձեր տան հին դու-
ռը, խնդրում էր նա իւր մօտ գեա-
նուող պարոններից մէկին:

Ձերդ ազնուութիւն՝ — խնդրում էր
նա մի ուրիշին — հրամայե՞ք վերց-
նել ինձանից այս տարի այս ինչ հա-
րը:

Ձերդ գերապատեութիւն, արեւոք
չէ՞ք թող տալ ինձ կանաչապտկան
պարտէզի մէջ շերտաւոր որթերի
համար այս տարի մի փոքրիկ ապա-
տարան շինել:

Ձերդ պայծառաւորութիւն. չէ՞ք
հրամայել ինձ այս մերձակայ շինար-
անտառում մի քանի հատ գերաններ
կտրել ջրաղացի մօտ փոքրիկ հնա-
ցած տնակը կարկառելու համար:

Այս ինչ գործի վերաբերեալ բա-
րեկամարար չէ՞ք գրել ինձ համար
այս ինչ թուղթը:

Յոյս ունեմ, որ այս ինչ թուղթը կը
վաւրի յօգուտ խոնարհ ծառայի:

Բարեհաճեցէ՞ք ինչ տալ ինձ, լա-
րեկամ, ձեր ջորին, ձեր սայլը, ձեր ե-
ղը մի շարժուած համար, մի օրուայ
համար, և այլն և այլն...

Այսօրեմակ և սրանցից աւելի ար-
ժէք ունեցող խնդիրները կրկնվում էին
գրեթէ ամեն օր. և միշտ նրանց հի-
տուում էր «լուս», «մեծն ուրախու-
թիւն» պատասխանը:

Հասկանալի է, որեմն, որ Ղուկաս
— պապը (այսպէս էր մեր ջրաղացա-
նի անունը), աւելի օգուտ քան վնաս
ունէր իւր տունը այցելող հիւանդին

ները ուսումնասիրութեան համար: Այս
հիմնարկութեան նպատակը կը լինի փո-
ճառու Թարգմանիչներ և Թարգման-
չուհիներ պատրաստելու, այլև միջոց
տալ ամեն ցանկացողներին, իրեն ա-
զատ ունենալու, ուսանելու ցանկացած
լեզուները:

«Пет. Вѣд.» լրագրի տեղով, կա-
ռավարական այն յանձնաժողովի աշ-
խատութիւններն, որ գրադուած էր
ղեկավարական կանոնադրութեան
քննութեամբ, շուտով կը վերջանան:
Կանոնադրութեան մէջ նշանաւոր փո-
փոխութիւններ են լինելու, որոնցով մեծ
ազատութիւն կը տրուի գեղարվածա-
նոցներում ծառայող անձնքներին:

ՂԱԿԻՆՈՎՈՒԹԻՒՆ. — Աստղաբանի
թիւնի կառավարիչ Սուքիաս Եպիսկո-
պոս Պարզեանցն՝ արդէն երկու տարի
է, որ իւր իշխանութեան ենթարկուած
բոլոր քահանայից վերայ նշանակել է
մի պարտաւորեցուցիչ հարկ. այն է,
իւրաքանչիւր քահանայ պարտաւոր է
տարեկան 20 ռուբլի հարկ վճարել
սրբադրամ անուամբ:

Մայրաքաղաքի լրագրերը հա-
յրդում են, որ մօտերումս ծովային
միջնադուութիւնը ուղարկած է Սև ծով
50-է ավելի զինուորական մաս, որոնք
ապա պիտի հաւաքուին, կազմուին
և սպառազինուին ամեն հարկաւոր
պարզազաններով: Բայց սրանից, Սև
ծովում ներկայումս գտնվում են երկու

զուարթ երեսով ընդունելու և, ինչպէս
ասում են, Աստուծոյ տուածով նրանց
հիւրասիրելու հարկը մէջ:

Կային, ի հարկէ, և ուրիշ շատ պատ-
ճառներ:

Բայց ամենազինաւոր և, խիստ հա-
ւանական է, որ ամենազօրեղ պատճա-
ռը, որով քաղաքի նշանաւոր դասը,
ամառ ժամանակ, գրեթէ ամեն երե-
կոյ, ժողովում էր, կարծես մագնիսից
ձգուած, Ղուկաս — պապի ջրաղացի
շուրջը, այն է՝ որ և հոգեւորականները,
և՛ սխառահասակներ — եպիսկոպոսից
սկսած, կորեփորներ վերջացած, ամեն-
քաղաքի շափ տեսնելու, լսելու, մի գիւղե-
ցիքի և սքանչելի քաղաքում, որի նմանը
հնգի թէ երբ և իցէ դուք եկած լի-
նէր Արարչի աստուծոյ ձեռքի տա-
կից...

Սա մեր ջրաղացայն Ղուկաս — պա-
պի ամուսինն էր — տիկին Պարսկիտան:

II.

Հենց այստեղ մինք անհրաժեշտ
ենք համարում ասել, որ տ. Պարսկի-
տան, Ղուկաս — պապի օրինաւոր աւու-
սինը, ամենախիստ բարոյականութեան
և ամենազինե բնաւորութեան տէր մի
կնիկ էր: Այս բանը յայտնի էր ոչ մի-
այն իւր մարդուն, այսինքն Ղուկաս —
պապին, այլ և փորձով գիտէին ջրա-
ղացի այցելող բարձրագիւր անձնքը:

Տ. Պարսկիտանի երեսուն տարեկն լը-
րանաւոր մօտ էր: Ամեն ինչ նրա մէջ
բնական էր, պարզ և անպաճաճ: Մի
բարձր, վախճու իրաւունք չէր չէր
ղեկիկ համապատասխանում էր նրա
քեթիլ մէջքի և լիւր կուրծքի հետ:
Նրա երեսը միանուած փայլում էր և
կանաչ պարկիտութեամբ, և ուրա-
կան անվահերութեամբ: Չորս փոստ-
րակներ դարդարում էին նրա համակ-

բոլորովին նոր տեսակի ականաձիգ
նաւեր, որոնց հետ մաքառելը շատ
վտանգաւոր է մինչև անգամ զրահա-
կեր նաւերի համար:

ՄՈՎԱԶՍ ԽՈՐԵՆԱՅԻ ԵՒ ՄԱՐ-ԱՐԱՍ-
ԿԱՏԻՆԱ.

(Վ. Ե. Ջ.)

Երեւի, Վաղարշապէի անայտ էր և
անձանթ Նինուէի գիւհանը, և նրա
յուղարկաւորութիւնը պէտք է վերա-
գրել նամակի անընականութեան, որ-
պէս հանձարեղ հիւսուածի խորհա-
ցոյ վառ երեւակայութեան Պրօֆէսոր
Էմիլը չէ հաւատում, և հաւանական
է, որ Վաղարշապէ կարեւորութիւնը ըզ-
գաւ հաւերեւ մի ալազգի գիտնա-
նական իւր յանձնարարութիւնը կա-
տարելու համար, որովհետեւ, ասում է
նա, մեզ մօտ կար զբաղական դաս, ո-
րը, ինչպէս ամեն ազգերի մօտ, այն-
պէս և Հայաստանում հանդիսացել է
պահպան իմաստութեան և պետու-
թեան, լսող խորհրդացոյց գիտնա-
շարունակում է նա, որ մեզ մօտ կա-
լին «միջնադ» և թուրք, միջնից
մատենաք, մատենաք Թագաւորաց,
միջնից պատմութեանը, երգք վիպա-
սանաց, պատմական գրոյցք, և այլն...
Իսկ մէկ անձնու պատմական ազ-
բիւր, որ բաժանուած է չորս գրքի և
որտեղից քաղում է Վաղարշապէի պատ-
մութիւնը իմ այսպիսի բազմաթիւ
աղբիւրների, նամանաւոր միջնա-

բական երեսը. մէկը՝ մի թղթ վերայ,
երկրորդը՝ միւս թղթ վերայ, երրորդը՝
շատ փոքր, նրա վարդապետ շրջան-
ների ձախ անկիւնում. իսկ վերջինը՝
շատ մեծը, նրա կողմու փոփոխ ծիւ-
տի ուղիւ մէջ տեղը:

Տիկին Պարսկիտան ծնուած էր Նա-
վարդում, իսկ Ղուկաս — պապը Մու-
սիսում:

Ղուկաս — պապը տասնուհինգ տարե-
կան էր, երբ երևա քաղաք և ընդու-
նից տեղային եպիսկոպոս մօտ սուա-
սաւորի պաշտօն: Եպիսկոպոսը մեծնե-
լիս կտակով թողել Ղուկասին ժա-
ռանգութիւն մեզ ծանօթ ջրաղացը,
պատուիրելով նրան՝ նուրիւր իւր անձը
հոգեւոր կոչման: Բայց Ղուկաս — պա-
պը Նորին Սրբութեան մահից լսող դէն
գրեց հոգեւորական հազուատը և գը-
րուց գիւնուրը նրան՝ աւելի հրապա-
րում էր աշխատել տեսնելու և զանա-
զան արկածներ փորձելու միտքը, քան
պատարագ մատուցանելու կամ ալիւր
աղալու միատեսակ գրադմունքը:

1893 և հետեւել Թուրքիաներում
նա մասնակցեց մի քանի պատերազմ-
ների մէջ, ունեցաւ փառաւոր յաղթու-
թիւններ, և վերջ ի վերջի թողել
միանգամայն և զննորական ծառա-
յութիւնը:

Այս միջոցներում նա ծանօթացաւ օ-
րերոք Պարսկիտանի հետ, բոլոր սրտով
սիրեց նրան, ամուսնացաւ նրա հետ
և քիչով Անդալուզիա՝ վաւրեք բնակու-
թիւն հաստատել վերև ինչա՞նք ջրաղա-
ցի մօտ, որտեղ խաղաղ և երջանիկ
պիտի անցնէր ամուսնացած զուգը հա-
մար արտասուքների և ուրախութեան
այս հովտի մէջ՝ նրանց երկրպագն ուն-
դրեցութեան միացող մասը...

Տիկին Պարսկիտան տեղափոխուելով
Անդալուզիա, չ'ուրաքեց այնտեղի սո-

Իսկ ինչ կը վերաբերի Սերբիային և
Վլադիա նահանգին, որը միացած է
Իերլենդի գաղնադրով՝ ինան համաձայնի,
միևթարական պատկեր են ներկայաց-
նում: Վրանիա նահանգը աճեցելով
Սերբիայի ձևերը, շատ բանով օգտուեց
և ալթմ սա մե վտար, լու շինուած և
բարեկեցիկ մե քաղաք շինելայաց-
նում: Այս նահանգում, ինչպէս և մնու-
ցեալ Սերբիայում իշխում է ամենամեծ
խաղաղութիւն և ոչ մի տեղ տեսանի-
ւի չէ հետքս անգամ այն քաղաքու-

